

1. Wat is "Divest Invest"?

De letterlijke vertaling van divest is afstoten, afstand doen van. 'Divest Invest' omvat de belofte om in de loop van de tijd de aandelenportefeuille van fossiele brandstoffen af te stoten en in plaats daarvan te investeren in klimaatoplossingen, zoals hernieuwbare energie, schone technologie en energie-efficiëntie.

Er zijn meerdere doelstellingen mee gemoeid:

- I. - investeringen beschermen tegen de risico's die verband houden met klimaatverandering;
- II. - het wegnemen van de sociale vergunning om fossiele brandstoffen te gebruiken in een mate die de 'veilige' koolstofbegroting overtreft;
- III. - bewustwording creëren over de bittere noodzaak tot aanzienlijke vermindering van winning van fossiele brandstoffen wereldwijd om gevaarlijke klimaatverandering te kunnen voorkomen;
- IV. - het verhogen van investeringen in klimaatoplossingen;
- V. - de financiële sector stimuleren tot de ontwikkeling van niet-fossiele investeringsproducten, om zodoende een groter aantal investeerders de mogelijkheid te bieden een schone economie te ondersteunen.

2. Wie heeft dit al gedaan?

Het aantal organisaties en mensen dat besluit tot afstoting van fossiele investeringen groeit elke week. In september 2014 ging het om 181 instellingen en lokale regeringen en 656 individuen, samen goed voor een totaalbedrag van meer dan £32 miljard (€ 43.9 miljard; \$ 48.786 miljard). Een jaar later is het aantal organisaties verdubbeld en bedraagt het totale vermogen, van alle betrokkenen die zich volledig of ten dele tot afstoting hebben verbonden, \$ 2.6 triljoen. Organisaties die besloten hebben tot afstoting van fossiele investeringen zijn onder meer:

Church of Sweden	San Francisco Pension Fund
Fondation Charles Leopold Mayer	United Church of Christ
Glasgow University	Rockefellers Brothers Fund
London School of Hygiene and Tropical Medicine	Joseph Rowntree Charitable Trust
Wallace Global Fund	The Sierra Club Foundation
Ashden Trust	California Institute of Arts

Naast de belofte tot volledige afstoting, is een aantal organisaties overgegaan tot afstoting van de meest vervuilende of riskante investeringen, waaronder:

Axa	Norwegian Sovereign Wealth Fund
-----	---------------------------------

Stanford University	Church of England
Oxford University	California State Pension Funds (CalPERS en CalSTRS)

3. Waarom is een belofte tot afstoting van fossiele investeringen nu belangrijk?

Als de huidige uitstoot van broeikasgassen zo doorgaat, zal naar verwachting de temperatuur wereldwijd met meer dan 4 graden Celsius toenemen ten opzichte van de gemiddelde globale temperatuur van voor het industriële tijdperk. Er bestaat inmiddels brede consensus over dat dit ernstige gevolgen zal hebben voor de gezondheid en nationale veiligheid. Beleidsmakers hebben afgesproken dat de gemiddelde temperatuur op aarde met niet meer dan 2 graden Celsius mag toenemen.

Volgens de Intergouvernementele werkgroep inzake klimaatverandering is het nog steeds mogelijk om gevaarlijke klimaatverandering af te wenden en aan onze groeiende behoefte aan energie tegemoet te komen, als we het gebruik van fossiele brandstoffen verminderen, energie-efficiëntie verbeteren en voor de productie van energie overstappen op hernieuwbare bronnen.

Klimaatwetenschappers hebben berekend dat voor een 50% kans van slagen om de opwarming van de aarde gedurende de hele 21e eeuw onder de 2 graden Celsius te houden, we tussen 60 en 80 procent van de ons bekende voorraden fossiele brandstoffen ongebruikt zouden moeten laten. Op wereldniveau betekent dit dat ongeveer een derde van alle olievoorraden, de helft van de gasreserves en meer dan 80 procent van de huidige koolvoorraden tussen 2010 en 2050 ongebruikt zou moeten blijven.

Door ons nu gezamenlijk te verbinden tot afstoting van fossiele investeringen en herinvestering in alternatieve vormen van energie, versnellen we de overgang naar een koolstofarme maatschappij en zorgen we dat de temperatuurverhoging tot het veiligere niveau van 2 graden Celsius beperkt blijft.

"Klimaatverandering is een ramp in medisch opzicht en vraagt dus om een rampenbestrijdingsplan, met gebruikmaking van de nu beschikbare technologie."

Hugh Montgomery, directeur van het UCL Institute for Human Health and Performance en vicevoorzitter van de commissie Klimaatverandering van The Lancet

4. Divest invest is zinvol voor onze economieën

In het verleden zijn investeringen in fossiele brandstoffen altijd gunstig geweest voor economieën. Die situatie is echter snel aan het veranderen. Klimaatverandering zal aanzienlijke economische gevolgen met zich brengen. Recent onderzoek wijst uit dat een stijging van de

gemiddelde temperatuur op aarde met 4 graden Celsius, tegen 2030 een daling van het BBP van 20% teweeg zou kunnen brengen.

Een rapport van De Wereldbank toont aan dat landen overal ter wereld hun economieën tegen betaalbare kosten in de richting van minder netto CO₂-emissies kunnen sturen – maar ze moeten wel nu beginnen.

Wereldwijd staan regeringen onder toenemende druk van alle delen van de maatschappij – geloofsgroeperingen, ngo's, de gezondheidszorg en het bedrijfsleven – om te komen tot internationale akkoorden voor doelmatige vermindering van emissies. In september 2014 riepen meer dan 340 institutionele beleggers, die samen een vermogen beheren van £ 9,5 biljoen (€ 13,18 biljoen; \$ 14,5 biljoen), regeringen op om aan koolstofemissies een betekenisvolle prijs te koppelen, en verklaarden zich bereid om met steun van een internationaal beleid, investeringen om te zetten naar schone energie.

Er is steekhoudend bewijs dat economieën baat zullen hebben bij investeringen in klimaatoplossingen dankzij de ermee gepaard gaande werkgelegenheid, vermindering van energiearmoede, betere luchtkwaliteit en lagere gezondheidskosten.

Het aanpakken van klimaatverandering zou tegen 2030 het mondiale BBP kunnen doen toenemen met een bedrag tussen \$ 1,8 en \$ 2,6 biljoen.

Wereldbank, 2014

Investeren in openbaar vervoer en voertuigen met geringe uitstoot, in efficiënt bouwen en afvalbeheer in steden kan tegen 2050 een besparing opleveren met een huidige waarde van US \$ 17 biljoen. Dergelijke koolstofarme investeringen zouden tegelijkertijd kunnen zorgen voor een vermindering van de jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met 3,7 Gt CO₂ – meer dan de huidige jaarlijkse uitstoot van India alleen. In combinatie met aanvullende nationale beleidsmaatregelen zoals steun voor koolstofarme innovaties, beperking van subsidies voor fossiele brandstoffen en invoering van koolstoftarieven zouden de besparingen kunnen oplopen tot US \$ 22 biljoen.

The Global Commission on the Economy and Climate

5. Divest invest is financieel verstandig voor aandeelhouders

De sector fossiele brandstoffen is voor aandeelhouders altijd een belangrijke bron van rendement geweest. Nu komen de traditioneel gezonde opbrengsten echter onder druk te staan van bijvoorbeeld het risico dat die aandelen 'gestrande activa' worden – activa die te lijden hebben van onverwachte of voortijdige waardeverminderingen, devaluaties of omzetting in schulden; van steeds hogere kosten van winning; en van de dalende kosten van

hernieuwbare alternatieven. Voor investeerders is het daarom verstandig om nu over te stappen van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie en andere klimaatoplossingen.

Allereerst is er een risico qua regelgeving. Een begrenzing van emissies ter beperking van de opwarming van de aarde zal tot gevolg hebben dat een groot deel van de reserves die beursgenoteerde bedrijven in fossiele brandstoffen bezitten, niet verbrand zal kunnen worden en dus transformeert tot schuld of 'gestrande activa'. Dankzij het werk van de firma Carbon Tracker wordt het concept 'koolstofzeepbel' sinds 2013 in toenemende mate onderkend. Grote financiële bedrijven als Citibank, HSBC, Moody's en The Bank of England nemen de dreiging serieus, waarbij laatstgenoemde momenteel een onderzoek uitvoert naar de risico's van gestrande activa in fossiele brandstoffen.

"De toenemende wereldwijde terugdringing van koolstofemissies en overgang naar alternatieve energiebronnen kunnen investeringen in fossiele brandstoffen – in afgelopen decennia een steeds groeiende financiële markt - zwaar treffen."

Bank of England, 2015

"Wij schatten dat de totale waarde van gestrande activa op basis van de huidige marktprijzen zou kunnen oplopen tot meer dan \$US 100 biljoen."

Citigroup, Energy Darwinism II, 2015

Ten tweede blijven bedrijven in fossiele brandstoffen elk jaar vele miljarden – in 2013 £ 380 miljard (€ 527,55 miljard; \$ 580 miljard) pompen in de ontwikkeling van nieuwe voorraden die niet kunnen worden gebruikt. De kosten van winning van fossiele brandstoffen zijn enorm toegenomen en al bijna drie jaar heeft niet één groot project *break-even* kunnen draaien. In juli 2015 werd door oliebedrijven voor een bedrag aan £ 131 miljard (€ 179 miljard; \$ 200 miljard) aan nieuwe projecten opgeschort als gevolg van lage olieprijsen.

Ten derde zijn de kosten van hernieuwbare energie snel gedaald en ligt in veel landen de prijs ervan op gelijk niveau of lager dan die van fossiele brandstoffen, zelfs vóór de verrekening van externe effecten, hetgeen veel analisten doet vermoeden dat economische overwegingen in eerste instantie de drijfveer zullen zijn achter de overgang naar alternatieve energiebronnen.

"In 2014 bestond de helft van alle wereldwijd geïnstalleerde energie uit hernieuwbare energie."

UNEP & Bloomberg New Energy Finance

"Hernieuwbare-energiebronnen zijn nu in staat om elektriciteit te produceren tegen bijna gelijke kosten als, of zelfs lagere kosten dan nieuwe, op fossiele brandstoffen gebaseerde energiecentrales."

International Energy Agency, 2015

Bovengenoemde factoren, en dan met name de maatregelen ter beperking van koolstofemissies en het toenemende concurrentievermogen van hernieuwbare energie, zullen de vraag naar fossiele brandstoffen doen omslaan in een vraag naar hernieuwbare energie. De combinatie van de factoren vormt een enorm risico voor investeerders in fossiele brandstoffen. De risico's zijn echter nog onvoldoende geëvalueerd en gekwantificeerd door financiële toezichthouders en bedrijven in fossiele brandstoffen. Wij zijn van mening dat investeerders zich moeten terugtrekken uit bedrijven in fossiele brandstoffen, zowel om de genoemde koolstofzeepbel te vermijden als om hun steun aan de brede, economische dreiging van onveranderde klimaatverandering op lange termijn stop te zetten.

6. Heb ik een morele verplichting om mijn investeringen in fossiele brandstoffen af te stoten en te herplaatsen in alternatieve vormen van energie?

Klimaatverandering heeft nu al ernstige humanitaire en economische gevolgen. De internationale zorggemeenschap heeft vele malen gewaarschuwd dat onveranderde klimaatverandering een ernstig risico vormt voor de gezondheid van de mens. Een commissie van de *UCL-Lancet* heeft klimaatverandering omschreven als "de grootste bedreiging van wereldwijde gezondheid in de 21e eeuw". Daarnaast vormt klimaatverandering ook een risico met mogelijk catastrofale gevolgen voor de biodiversiteit en ecosystemen waar de mensheid van afhankelijk is.

Gezien het feit dat de huidige en toekomstige effecten van het gebruik van fossiele brandstoffen genoegzaam bekend zijn, hebben de leiders van geloofsgroepen zich duidelijk uitgesproken over de morele plicht om in te grijpen. Men kan niet langer met een zuiver geweten investeren in bedrijven die handelen in fossiele brandstoffen.

"Dat menselijke wezens ... de integriteit van de aarde aantasten door een verandering in haar klimaat te veroorzaken ... dat zijn zonden."

Paus Franciscus

"Klimaatverandering is het meest urgente morele probleem in deze wereld."

Archbishop of Canterbury, Justin Welby

"Een manier om zelf verantwoordelijkheid te nemen zou zijn om ... geld dat nu zorgt voor het verbranden van onze planeet, in plaats daarvan in te zetten voor haar herstel."

Rabbijnse brief over klimaatverandering

"Wij roepen met name de rijkere landen en olieproducerende landen op het voortouw te nemen om hun broeikasgasemissies zo snel mogelijk af te bouwen."

Islamitische verklaring over klimaatverandering

7. Plicht van trustees van charitatieve instellingen

De afgelopen vijf jaar hebben we een beter inzicht ontwikkeld in hoe financiële instellingen bijdragen aan de gevaren voor het klimaat en in de financiële risico's van koolstofintensieve activa. Trustees van liefdadigheidsinstellingen zouden hun interpretatie van taken en bevoegdheden op dit ontwikkelende inzicht moeten baseren. Vorig jaar heeft de Britse *Law Commission* in detail onderzocht in welke mate het voor de verschillende trustees – van liefdadigheidsinstellingen, pensioenfondsen, investeringsfondsen en dergelijke – mogelijk is om zogenaamde ESG-factoren (environmental, social en governmental) in beschouwing te nemen. In haar rapport formuleert de Law Commission de visie dat het voor trustees altijd legitiem is om ESG-factoren in beschouwing te nemen als die factoren onderliggende financiële risico's vertegenwoordigen.

Het probleem van gestrande activa toont duidelijk aan dat koolstofintensieve activa op lange termijn aanzienlijke politieke en regelgevingsrisico's in zich dragen in verband met klimaatverandering en internationale pogingen om de mate waarin de temperatuur van de aarde stijgt, terug te dringen. Op basis van de veronderstelling dat de markt het financiële risico nog niet voldoende heeft gekwantificeerd – waar inmiddels toenemend bewijs voor bestaat – valt te verwachten dat trustees en investeringscommissies zullen overwegen om hun investeringen in fossiele brandstoffen af te stoten ter beheersing van dat risico.

Liefdadigheidsinstellingen dienen een openbaar nut. De bevoegdheid om investeringen te doen is per definitie ondergeschikt aan de liefdadigheidsobjecten – ze vormt slechts een middel tot een doel. Veel van dergelijke liefdadigheidsinstellingen zouden er verstandig aan doen hun investeringen in koolstofintensieve activa af te stoten, aangezien dergelijke investeringen hun doelstellingen ondermijnen.

Trustees en investeringscommissies hebben de taak om te zorgen dat investeringen 'geschikt' zijn voor de charitatieve instelling en dat ze voldoende gediversifieerd zijn. Ze hebben echter niet de plicht om maximale diversificatie te bereiken. Evenmin zijn ze verplicht om in alle klassen van activa te investeren. Een liefdadigheidsinstelling mag er dan ook toe besluiten om niet te investeren in koolstofintensieve activa en te trachten op een andere manier te diversifiëren. Wat wel of niet geschikt is moet ook worden beschouwd in het licht van de doelstellingen van de liefdadigheidsinstelling: investeringen in strijd met de doelstellingen zijn uiteraard absoluut niet geschikt.

Reputatie is voor elke liefdadigheidsinstelling een kritiek gegeven; daar is immers veel van afhankelijk. Trustees hebben de plicht om de activa van liefdadigheidsinstellingen veilig te stellen. De nasleep van het onderzoek van BBC's Panorama naar Comic Relief heeft duidelijk laten zien dat schenkers, het publiek en andere belangrijke stakeholders verwachten dat liefdadigheidsinstellingen aan hogere standaarden voldoen dan andere investeerders.

8. Wat zijn de financiële implicaties op de korte tot middellange termijn van het afstoten van investeringen in fossiele brandstoffen?

Enkele investeerders hebben in het verleden hun bezorgdheid geuit over de financiële effecten op korte tot middellange termijn van het afstoten van investeringen in fossiele brandstoffen.

Ook is wel beweerd dat een snelle overgang naar een koolstofarme economie een aanzienlijke financiële impact zou hebben voor investeerders. Verschillende onderzoeken hebben inmiddels uitgewezen dat voor die veronderstellingen geen onderbouwing bestaat.

Het rapport *Investing in a Time of Climate Change* (Investeren in een tijd van klimaatverandering) van financieel adviesbureau *Mercer* stelt dat klimaatverandering onvermijdelijk een impact zal hebben op beleggingsrendement en door beleggers moet worden beschouwd als een nieuwe rendementsvariabele. Het rapport laat zien dat de gemiddelde jaarlijkse opbrengst uit kolen in de komende tien jaar met 26 tot 138% zou kunnen dalen, terwijl het gemiddelde jaarlijkse rendement uit hernieuwbare energie met 4 tot 97% zou kunnen stijgen. Daarnaast wijst het rapport erop dat beperking van de wereldwijde temperatuurstijging tot 2 graden, geen gevaar vormt voor financieel rendement.

Onderzoek suggereert inderdaad dat beleggingsportefeuilles zonder fossiele brandstoffen al betere opbrengsten kunnen genereren. Een analyse van MSCI World Index wijst uit dat verwijdering van fossiele brandstoffen en toevoeging van hernieuwbare energie en energiebesparende alternatieven over de afgelopen zeven jaar een hoger rendement zou hebben opgeleverd dan de bestaande, op fossiele brandstoffen gebaseerde portefeuille.

9. Hebben we fossiele brandstoffen dan niet nodig?

Het Internationaal Energieagentschap heeft voorspeld dat in verband met de inkomens- en bevolkingsgroei in opkomende economieën en de verbeterde toegang tot elektriciteit voor mensen die nu nog zonder moeten doen, de vraag naar primaire energie tussen 2009 en 2035 met 20 tot 40% zal toenemen. Tegemoetkoming aan die vraag vereist een zeer aanzienlijke investering. Hoe dat geld wordt besteed is van kritiek belang: het kan worden gebruikt om stevige, flexibele, koolstofarme energiesystemen te bouwen waar landen vele decennia mee gediend zullen zijn, of anderzijds om een energiestructuur op te zetten die landen blootstelt aan ernstige klimaatverandering, toekomstige volatiliteit van de markt, luchtverontreiniging en andere milieu- en sociale spanningsvelden.

Met voldoende investering en het benodigde overheidsbeleid zou 80% van de mondiale energielevering uit hernieuwbare energie kunnen komen.

[IPCC](#)

Sommige overheden zijn net als de fossiele-brandstoffensector van mening dat de ontwikkeling van technologie voor de opvang en opslag van koolstof een voortgaand gebruik van fossiele brandstoffen mogelijk zal maken. Volgens het Internationaal Energieagentschap zou koolstofopvang en -opslag een bijdrage van ongeveer 15% leveren aan de inspanning om de CO₂-uitstoot te verminderen tot het voor 2050 afgesproken niveau. Een recent rapport van UCL suggereert een vele malen geringer potentieel voor dergelijke technologie door de hoge kosten ervan, de late introductie, de mogelijke plaatsen van gebruik en de maximale implementatiesnelheid.

De Britse diplomaat John Ashton formuleerde zijn sterke twijfels over het potentieel van koolstofopvang en -opslag (CCS: *carbon capture and storage*) als volgt: "Er is geen technische

reden waarom niet door heel Europa heen al tientallen grote CCS-installaties actief zouden zijn... Maar zonder akkoord over de verdeling van de extra kosten onder de belastingbetalers, consumenten en aandeelhouders is CCS op grote schaal niet mogelijk."

10. Zou een dialoog met de bedrijven in fossiele brandstoffen niet doelmatiger zijn?

Wat is het doel van een dialoog met bedrijven in fossiele brandstoffen? Hun aanmoedigen om hun onderneming te transformeren naar hernieuwbare energie, of de fossiele-brandstoffenactiviteiten op te heffen en waarde uit te keren aan de aandeelhouders? Of misschien om met andere bedrijven in fossiele brandstoffen en regeringen samen te werken om af te spreken welk deel van hun activa zal worden gebruikt om de mondiale temperatuurstijging tot 2 graden Celsius te beperken?

De meeste exploitanten van fossiele brandstoffen erkennen de realiteit van klimaatverandering, maar baseren desondanks hun ondernemingsplannen op een vraag naar fossiele brandstoffen die een hogere opwarming van de aarde zou veroorzaken dan 2 graden Celsius. En dat niet alleen: er zijn er weinig die daadwerkelijk veranderingen laten zien in verband met klimaatregulering of een economisch gedreven energievergang.

Als gevolg van recente aandeelhoudersbesluiten hebben de directies van Shell en BP toegezegd om vanaf 2016 als onderdeel van routinematige rapportages, meer inzicht te gaan verschaffen in hun bedrijfsstrategieën met betrekking tot klimaatverandering. Tegelijkertijd werkt Shell echter aan plannen om in het Arctisch gebied naar olie te gaan zoeken, hoewel dit haaks staat op de pogingen om de verhoging van de gemiddelde temperatuur op aarde tot 2 graden Celsius te beperken. En de directe uitstoot aan broeikasgassen van Shell nam van een CO₂-equivalent van 73 miljoen ton in 2013 toe tot 76 miljoen ton in 2014.

IPIECA – de internationale vereniging van olie- en gasbedrijven met betrekking tot milieu- en sociale problemen – stelt dat er geen duidelijk bewijs is voor de op speculatie berustende 'koolstofzeepbel' en dat de markt een rationele waarde toekent aan de olie- en gasbedrijven.

Tot op heden is er geen bewijs dat een dialoog met de bedrijven in fossiele brandstoffen een effectief middel zal zijn om globale koolstofemissies binnen de vereiste tijd terug te dringen.

"Wij zijn tot de conclusie gekomen dat het voor de grote olie- en gasbedrijven onmogelijk blijkt om zich op tijd en op een intelligente manier aan te passen aan de pure noodzaak tot radicale vermindering van de CO₂-uitstoot. Voor ons gevoel hadden we geen andere optie dan om onze lange samenwerking met zowel Shell als BP te beëindigen..... Het gaat hier om ondernemingen wier leiders weten dat het onomstotelijk vaststaat dat hun huidige bedrijfsmodel een bedreiging vormt voor zowel de stabiliteit van de mondiale economie, als de langetermijnvooruitzichten voor de mensheid in het algemeen. Ik vond het steeds lastiger om ze in de ogen te kijken, wetend wat ze zelf wisten, en om van dichtbij de ingewikkelde patronen van ontkenning en zelfbedrog te ervaren die ze zichzelf hebben moeten aanmeten."

Jonathan Porritt, oprichter van de adviesorganisatie zonder winstoogmerk Forum for the Future

11. Is het grootste deel van de voorraden aan fossiele brandstoffen niet in handen van nationale oliemaatschappijen in plaats van beursgenoteerde bedrijven?

De voorraden fossiele brandstoffen die makkelijker en op goedkopere manier kunnen worden ontgonnen en daarom naar alle waarschijnlijkheid eerder gewonnen zullen worden, zijn doorgaans in handen van nationale oliemaatschappijen, waarvan het grootste deel in het Midden-Oosten is gevestigd. Beursgenoteerde ondernemingen hebben geen toegang tot dergelijke voorraden. Zij winnen (of hebben daartoe het plan) brandstoffen doorgaans daar waar het lastiger en duurder is om ze uit de grond te krijgen, zoals in het Arctisch gebied, op grote diepte op zee of uit oliezanden. De enige manier waarop beursgenoteerde bedrijven toegang krijgen tot de goedkopere projecten is door samen te werken met de nationale oliemaatschappijen. Die beursgenoteerde bedrijven kunnen overigens de expertise en het kapitaal leveren (en doen dat dikwijls ook) die de nationale oliemaatschappijen in staat stellen om hun fossiele brandstoffen uit de grond te krijgen. Nationale oliemaatschappijen wenden zich daarnaast ook tot de financiële markt voor het kapitaal om hun brandstofwinning te bekostigen. Carbon Tracker heeft berekend dat beursgenoteerde bedrijven bij ongeveer de helft van de toekomstige productie betrokken zouden kunnen zijn – terwijl het door landen beheerste deel van de voorraden hoger is dan dat. Het zijn met andere woorden de beursgenoteerde bedrijven die uiteindelijk de doorslag zullen geven in het wel of niet halen van de beoogde beperking van de temperatuurstijging tot 2 graden Celsius.

Volgens de Wereldbank was met subsidies voor fossiele brandstoffen in 2013 een bedrag gemoeid van ongeveer £ 346 miljard (€ 481 miljard; \$ 528 miljard).

Het Internationaal Monetair Fonds meldde dat subsidies na belasting – veroorzakers van milieuschade in verband met energieverbruik en aanvullende verbruiksbelastingen – in 2015 naar verwachting £ 3,4 biljoen (\$ 5,19 biljoen; € 7,4 biljoen) (6,5 procent van het mondiale bbp) zullen bedragen.

12. Hoeveel moet er worden geïnvesteerd in klimaatoplossingen? Kan het afstoten van investeringen in fossiele brandstoffen een verschil maken?

Het Internationaal Energieagentschap schat dat per jaar een investering van £ 632 miljard (\$ 965 miljard; € 880 miljard) nodig is om de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame energievormen te bewerkstelligen en tegemoet te kunnen komen aan de groeiende energiebehoefte. Wereldwijd wordt momenteel £ 190 miljard (\$ 290 miljard; € 264 miljard) in hernieuwbare energie geïnvesteerd. Meer dan 50% van de benodigde investering is nodig in de sector energie-efficiëntie.

Met een totaal geïnvesteerd bedrag in de wereldwijde beurzen van meer dan \$ 50 biljoen en nog eens \$ 100 biljoen aan staatsschulden en intergouvernementele schulden, is er zo te zien gelukkig geen gebrek aan kapitaal. De snelheid en de schaal van uitgifte van staatsleningen ter ondersteuning van het wereldwijde financiële systeem gedurende de financiële crisis heeft aangetoond dat financieren met die snelheid en op die schaal inderdaad mogelijk is. De sleutel ligt in het bestaan van de politieke bereidheid.

Centre for Science and Policy, Cambridge University

13. Wat zijn de investeringsmogelijkheden?

De mogelijkheden om in klimaatoplossingen te investeren nemen geweldig toe. Beleggers in hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, schone technologie en toegang tot energie kunnen financieel voordeel halen uit de onvermijdelijke uitbreiding van deze sector en helpen de overgang naar koolstofarme energie voor iedereen te versnellen.

Wereldwijd ontstaan steeds meer fossielvrije beleggingsfondsen, evenals fossielvrije indexen, zoals de *FTSE Developed ex Fossil Fuels Index*. Hoewel dit soort fondsen nu nog in aantal onderdoet voor conventionele fondsen waar fossiele brandstoffen in zijn opgenomen, vragen beleggers hun vermogensbeheerders en de gemeenschap die betrokken is bij het afstoten van fossiele investeringen in toenemende mate om portefeuilles die vrij zijn van fossiele brandstoffen.

Lokale projecten in hernieuwbare energie zijn eveneens een groeiend investeringsobject. In het Verenigd Koninkrijk werd in de afgelopen jaren een aantal bureaus en platforms opgericht – Abundance en Trillion Fund bijvoorbeeld – die directe investeringen in projecten als windmolen- en zonnecelparken mogelijk maken. De platforms fungeren overigens niet als vermogensbeheerder. De investeerder selecteert zelf direct een project uit het aanbod op het platform. Naar schatting bedraagt het rendement gedurende de looptijd van een project gemiddeld 5 tot 9%. Dit zijn doorgaans langetermijninvesteringen, met obligaties die de investeerder recht geven op terugbetaling van zijn inbreng en deelname in de winst over een periode van gewoonlijk 20 tot 25 jaar. Deze markt wordt nu nog gekenmerkt door lage liquiditeit, waardoor beleggers hun aandelen dikwijls direct aan een nieuwe koper moeten verkopen om hun inbreng terug te krijgen. Met de groei van de markt zal naar verwachting echter ook de liquiditeit toenemen.

Voor hernieuwbare energie zouden de jaarlijkse rendementen tussen de 4 en 97% kunnen groeien.

Mercer

14. Hoe zet mijn instelling zich in voor het afstoten van investeringen in fossiele brandstoffen?

Europeans for Divest Invest – een consortium van leiders van negen verschillende filantropische instellingen in Europa – moedigt charitatieve stichtingen evenals vermogende personen aan om af te stappen van fossiele brandstoffen en 5% of meer van hun beleggingsportefeuille te investeren in klimaatoplossingen. Hoewel er geen specifieke datum is waarop u de overgang gerealiseerd moet hebben, dient een en ander wel in overeenstemming te zijn met de wetenschap en met enige snelheid te gebeuren.

Toezeggingen kunnen worden ingevuld op de website van Divest Invest: <http://divestinvest.org/>

Informeert u ons alstublieft even over uw besluit om deze belangrijke stap te nemen. Wij streven ernaar om meer bewustwording te creëren voor de belangrijke problemen achter dit initiatief door de bekendmaking van nieuwe toezeggingen in september en oktober samen te voegen. Contactpersoon is Beverley Huddy van Sainsbury Family Charitable Trusts – Beverley.huddy@sfct.org.uk

In december 2015 komen regeringsvertegenwoordigers uit de hele wereld in Parijs bijeen voor de 21e Conferentie van de Partijen bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (COP21). Wij moeten de collectieve politieke wil tot stand brengen om een ambitieus akkoord te bereiken dat in verhouding staat tot de omvang van de uitdaging waar we voor staan. Stelt u zich eens voor wat voor effect een stortvloed van openlijke toezeggingen aan Divest Invest zou kunnen hebben in de aanloop naar COP21. Wij geloven dat Divest Invest, dus het afstoten van investeringen in fossiele brandstoffen ten gunste van investeringen in alternatieve energie, een van de belangrijkste dingen is die instellingen overal ter wereld kunnen doen om de overgang naar een toekomst van schone energie mogelijk te maken.

Stuurgroep Europeans for Divest Invest

Ben Goldsmith

Bevis Gillett, Polden Puckham Foundation

Ellen Dorsey, Wallace Global Fund

Frederick Mulder, Frederick Mulder Foundation

Heather Stevens, Waterloo Foundation

James Arbib, Tellus Mater

Jochen Wermuth, Jochen Wermuth Family Office

Mark Sainsbury, Mark Leonard Trust

Sarah Butler-Sloss, Ashden Trust